

Cuprins

Preambul.....	3
1. Aspecte conceptuale. Definiții	4
1.1. Proprietatea intelectuală	4
1.2. Dreptul de autor.....	4
1.3. Plagiatul.....	6
2. Plagiatul – o temă constantă în scrierile academice	7
2.1. Tipuri de plagiat	7
2.2. Evidențe empirice și teoretice	10
2.2.1. <i>Exemplul nr. 1</i>	10
2.2.2. <i>Exemplul nr. 2</i>	11
3. Soluții ...	12
3.1. Reguli minimale privind prezentarea surselor de documentare	14
Bibliografie.....	19

Preambul

Încă din anul 2000, de la Consiliul European de la Lisabona, statele membre și Uniunea Europeană și-au redefinit angajamentele în ceea ce privește cercetarea, cunoașterea și inovarea, și au aprobat crearea Spațiului European pentru Cercetare. Spațiul European pentru Cercetare „îmbină: o piață internă europeană pentru cercetare, în care cercetătorii, tehnologiile și cunoștințele circulă liber” (COM, 2007, p. 2). Mai mult, concluziile Președinției Consiliului European din mai 2008 au subliniat că: „pentru a crea o economie cu adevărat modernă și competitivă, statele membre și Uniunea Europeană, bazându-se pe creațiile științifice și tehnologice, trebuie să elimine obstacolele din calea liberei circulații a cunoașterii” (European Council, 2008, p. 5). Cea de-a cincea libertate de mișcare readuce în dezbatere tema proprietății intelectuale. În acest context, politica privind formarea resurselor umane este definitorie și crește responsabilitatea universităților în ceea ce privește pregătirea viitorilor producători și utilizatori de cunoștințe și tehnologii. Prin urmare, apărarea proprietății intelectuale este importantă nu doar pentru susținerea creativității și inovării, ci și pentru îmbunătățirea practicilor concurențiale.

Așadar, constrâns să rămână competitiv, universitățile trebuie să se pregătească pentru a face față oportunităților și provocărilor lansate de crearea unui cadru european de cercetare. De asemenea, trebuie reținut că universitatea este o structură complexă în cadrul căreia cei mai mulți studenți învață puterea argumentului și descoperă bucuria autonomiei și libertății de exprimare. Mai mult, pe toată durata studiilor universitare, beneficiarii direcții ai serviciului educațional nu dobândesc doar cunoștințe teoretice, ci și competențe și deprinderi care se reflectă atât în comportamentul din viața publică, cât și în cel din viața privată.

Materialul de față se adresează, în primul rând studenților de la specializarea Administrație publică a Facultății de Administrație Publică – SNSPA, dar în cadrul audienței, în sens larg, se pot regăsi toți cei care doresc să realizeze cercetări sau să folosească rezultatele unor cercetări pentru fundamentarea propriilor argumente. În acest context, obiectivul principal al acestui ghid este de a sprijini studenții și cercetătorii, în sens larg, să contribuie la crearea unei culturi universitare în care etica academică are un loc aparte, având în vedere „rolul crucial pe care o universitate îl are în maturizarea intelectuală, profesională și, nu în ultimul rând, morală a studenților” (Miroiu, 2005, p.4). Materialul, structurat sub forma unui ghid antiplagiat, sistematizează o parte din reglementările naționale în vigoare și din vasta literatură de specialitate există în momentul de față pe problematica eticii universitare, scrierii lucrărilor de cercetare, evitarea plagiatului ș.a.m.d. urmărind o prezentare succintă a elementelor menționate mai sus, prezenta lucrare își creionează propriile limite, ceea ce impune trimiterea către

parcurea unui număr cât mai mare de alte materiale care oferă perspective asupra cercetării în domeniul științelor sociale.

1. Aspecte conceptuale. Definiții

1.1. Proprietatea intelectuală

Proprietatea intelectuală reprezintă creațiile utilitare și ale minții umane: invenții, simboluri, imagini, desene, mărci utilizate în activități comerciale, opere literare și artistice, care prin intermediul legilor naționale și internaționale sunt protejate. În mod tradițional, proprietatea intelectuală are două componente (European Commission, 2003, p.8):

- proprietatea industrială care include: creațiile tehnice – invenții, desene și modele industriale; brevetele; elementele distinctive – mărcile și indicațiile geografice, numele comercial.
- drepturile de autor și drepturile conexe acestuia.

Fig. nr. 1: Structura proprietății intelectuale

În România, pentru fiecare componentă, în parte, au fost elaborate instrumente legislative și create instituții de specialitate. Astfel, proprietatea industrială este în grija Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci (OSIM), în timp ce, drepturile de autor și drepturile conexe se găsesc sub jurisdicția Oficiului Român pentru Drepturile de Autor (ORDA). Ambele fațete ale proprietății intelectuale sunt importante pentru activitatea de cercetare și dezvoltare, dar din rațiuni legate de atingerea obiectivului acestui ghid, lucrarea de față va aborda doar problematica drepturilor de autor și încălcarea acestora.

1.2. Dreptul de autor

Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, cu modificările și completările ulterioare asigură cadrul juridic și definește dreptul de autor ca ansamblul drepturilor recunoscute „asupra unei opere literare, artistice sau științifice, precum și asupra altor opere de creație intelectuală” (L. nr. 8/1996, art. 1). Autorul unei opere este persoana/persoanele care au creat opera. Potrivit legii (art.4), în ceea ce privește calitatea de autor operează prezumția conform căreia „până la proba contrară, persoana sub numele căreia opera a fost adusă pentru prima dată la cunoștință publică este autorul operei”. Cu toate acestea, în anumite situații expres

menționate de lege, alte persoane fizice sau juridice pot beneficia de protecția acordată autorului (L. nr. 8/1996, art. 3).

Cu privire la ceea ce este protejat prin dreptul de autor, textul legislativ cu modificările și completările ulterioare (L. nr. 8/1996, art. 7, art. 8, art. 9) enumeră exhaustiv categoriile de lucrări. O prezentare sintetică a acestora este redată în tabelul de mai jos:

Cu privire la următoarele opere [...]	legiuitorul român a considerat că [...]	
	1	2
scrierile literare și publicistice, conferințele, predicile, pledoariile, prelegerile și orice alte opere scrise sau orale, precum și programele pentru calculator;	√	
operele științifice, scrise sau orale, cum ar fi: comunicările, studiile, cursurile universitare, manualele școlare, proiectele și documentațiile științifice;	√	
știrile și informațiile de presă;		√
operele dramatice, dramatico-muzicale, operele coregrafice și pantomimele;	√	
operele cinematografice, precum și orice alte opere audiovizuale;	√	
operele fotografice, precum și orice alte opere exprimate printr-un procedeu analog fotografiei;	√	
operele de artă grafică sau plastică, cum ar fi: operele de sculptură, pictură, gravură, litografie, artă monumentală, scenografie, tapiserie, ceramică, plastica sticlei și a metalului, desene, design, precum și alte opere de artă aplicată produselor destinate unei utilizări practice;	√	
operele de arhitectura, inclusiv planșele, machetele și lucrările grafice ce formează proiectele de arhitectură;	√	
lucrările plastice, hărțile și desenele din domeniul topografiei, geografiei și științei în general.	√	
textele oficiale de natura politică, legislativă, administrativă, judiciară și traducerile oficiale ale acestora;		√
culegerile de opere literare, artistice sau științifice, cum ar fi: enciclopediile și antologiile, colecțiile sau compilațiile de materiale sau date, protejate ori nu, inclusiv bazele de date, care, prin alegerea sau dispunerea materialului, constituie creații intelectuale.	√	

ideile, teoriile, conceptele, descoperirile științifice, procedeele, metodele de funcționare sau conceptele matematice ca atare și invențiile, conținute într-o operă, oricare ar fi modul de preluare, de scriere, de explicare sau de exprimare;		√
traducerile, adaptările, adnotările, lucrările documentare, aranjamentele muzicale și orice alte transformări ale unei opere literare, artistice sau științifice care reprezintă o muncă intelectuală de creație;	√	
simbolurile oficiale ale statului, ale autorităților publice și ale organizațiilor, cum ar fi: stema, sigiliul, drapelul, emblema, blazonul, insigna, ecusonul și medalia;		√
mijloacele de plată;		√
compozițiile muzicale cu sau fără text;	√	
simplele fapte și date.		√

Legendă: 1 = se bucură de protecție prin dreptul de autor; 2 = nu se bucură de protecție prin dreptul de autor.

Tabelul nr. 1: Obiectul dreptului de autor (conf. legii nr. 8/1996 cu modificările ulterioare)

Asupra creațiilor protejate de lege, prin intermediul dreptului de autor, au fost conturate o serie de drepturi sub aspect moral pe care trebuie să le dețină autorul unei opere, și anume (L. nr. 8/1996, art. 10):

- dreptul de a decide dacă, în ce mod, și când va fi adusă opera la cunoștința publică;
- dreptul de a pretinde recunoașterea calității de autor al operei;
- dreptul de a decide sub ce nume va fi adusă opera la cunoștința publică;
- dreptul de a retracta opera, despăgubind, dacă este cazul, pe titularii drepturilor de utilizare, prejudiciați prin exercitarea retractării.
- dreptul de a pretinde respectarea integrității operei și de a se opune oricărei modificări, precum și oricărei atingeri aduse operei, dacă prejudiciază onoarea sau reputația sa;

Reflectând asupra drepturilor enumerate mai sus, observăm că „dreptul de a pretinde respectarea integrității operei [...]” este cel mai sensibil de garantat și protejat, având în vedere dezvoltarea informațională și digitală a societății care a adus cu sine și anumiți factori negativi, cum ar fi, creșterea acțiunilor de plagiat.

1.3. Plagiatul

Din punct de vedere juridic, plagiatul este definit ca „însușirea ideilor, metodelor, procedurilor, tehnologiilor, rezultatelor sau textelor unei persoane, indiferent de calea prin care

UNIUNEA EUROPEANĂ

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013GOVERNUL
ROMÂNIEIMINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICESNSPA
Școala Națională de Studii
Police și Administrative

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013

Investește în oameni!

acestea au fost obținute, prezentându-le drept creație personală (L. nr. 206/2004, art. 4). În mediul academic (Shafir, 2014), plagiatul este definit drept „preluarea ideilor, cuvintelor, limbajului unei alte persoane fără a cita sau fără a cita în mod adecvat în lucrarea proprie sursa informației”. Potrivit unor autori (Miroiu, 2005, p. 23) plagiatul constituie „preluarea integrală sau parțială a unui material realizat de un alt autor, și prezentarea acestuia ca aparținând propriei persoane (fie într-o lucrare scrisă, de tipul referatelor, articolelor, tezelor de licență, experiment, etc. fie într-o prezentare orală). Cu alte cuvinte, plagiatul constituie încălcarea dreptului de autor.

În acest context, având în vedere că în spațiul universitar, actorii implicați în procesul de învățământ interacționează în mod continuu cu ideile, modelele, teoriile altor persoane etc., grija pentru evitarea plagiatului devine o constantă a actului academic.

2. Plagiatul – o temă constantă în scrierile academice

2.1. Tipuri de plagiat

Pentru a respecta drepturile de autor, altfel spus, pentru a evita plagiatul este necesară cunoașterea modalităților de citare corectă, dar și multitudinea formelor pe care o acțiune de plagiat o poate îmbrăca. Literatura de specialitate (Coravu, 2013; Shafir, 2012; Turnitin, 2012) oferă o paletă bogată în ceea ce privește tipurile de plagiat, pornind de la plagiatul voluntar și până la plagiatul involuntar. Pentru a evita crearea unor confuzii în rândul cititorilor, găsim utilă o succintă prezentare a conceptului de plagiat involuntar. Astfel, în unele studii dedicate acestei teme (Miroiu, 2005, p. 23; Coravu, 2013) plagiatul involuntar este definit ca „folosirea greșită a sistemul de citare, sau neindicarea sursei unui material” [ca urmare a necunoașterii tehnicilor de citare, a neidentificării sursei fragmentului folosit sau a necunoașterii faptului că informația nu face parte din fondul de cunoaștere comună – *completarea noastră*] sau „ca rezultat al lipsei de informare cu privire la practicile care încalcă etica științifică”. Într-o abordare neexhaustivă, o tipologie a plagiatului poate fi următoarea:

Plagiatul direct, integral: „preluarea unui text [cuvânt cu cuvânt] și folosirea acestuia în propriul text fără a cita autorul sursă. Se consideră plagiat direct și situația în care, textul preluat este încadrat de propriile idei, dar lipsesc ghilimelele sau parafrizarea pentru textul preluat și indicarea referinței” (Shafir, 2012).

Plagiatul de tip mozaic: „preluarea unor fragmente dintr-o sursă/din mai multe surse, schimbând unele cuvinte, dar fără însă a parafraza în mod adecvat și fără a include textul între ghilimele”. Este apreciat ca plagiat de tip mozaic, situația în care autorul unei lucrări nu face o distincție clară între propriile idei și ideile altor autori ale căror opere le-a consultat în formularea propriilor argumente și în elaborarea lucrării (Shafir, 2012).

Plagiatul prin parafrizarea inadecvată: „parafrizarea unui text cu schimbarea unor cuvinte și redarea în forma sa originală, fără reformularea ideii sursă cu propriile cuvinte” (UBB, 2014).

Plagiatul prin parafrizarea necitată: „folosirea cuvintelor proprii pentru exprimarea ideilor altor autori”. Acest comportament se consideră plagiat deoarece ideile sunt proprietatea autorului materialului sursă și atunci se impune includerea unei referințe clare către sursă, chiar dacă formularea inițială a fost schimbată în mod semnificativ (Shafir, 2012).

Plagiatul prin nerespectarea obligației de originalitate: „folosirea unui număr mare de paragrafe sau idei din sursele consultate, cu citarea acestora, dar în proporție mult prea mare, astfel încât acestea alcătuiesc majoritatea lucrării” (Coravu, 2013; plagiarism.org).

Autoplagiatul: prezentarea sau publicarea aceleiași opere/cercetări sub un al titlu sau într-un context diferit.

Notă: tema se poate repeta, dar nu și conținutul lucrării (Miroiu, 2005, .p. 25).

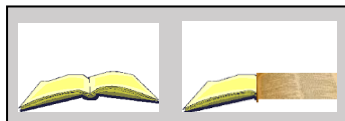
Plagiatul prin citarea fără referință: „folosirea textului preluat cu utilizarea ghilimelelor, dar fără indicarea sursei/referinței originale” (Shafir, 2012).

Plagiatul săvârșit prin nerespectarea obligației de a cita sau de a face trimitere la referințe poate fi regăsit în cadrul practicii sub mai multe variante. O expunere utilă scopului lucrării de față este oferită de Coravu (2013), și anume: (a) plagiatul prin respectarea parțială a obligației de a cita – „autorul citează în mod adecvat sursele consultate, dar nu pentru toate ideile și argumentele preluate”; (b) plagiatul prin citarea inexactă – „autorul furnizează informații incorecte sau incomplete cu privire la sursa consultată”; (c) plagiatul prin neutilizarea ghilimelelor – „autorul citează corect sursele, dar nu pune în ghilimelele textul care a fost preluat integral sau aproape cuvând cu cuvânt”. Într-o abordare plastică, turnitin oferă o reprezentare a tipurilor de plagiat, de la cel mai grav până la cea mai ușoară formă de plagiat. (Notă: plagiatul se pedepsește indiferent de forma pe care o îmbracă!). Așadar, prezentarea următoare are doar o natură informativă, fără a induce ideea că o formă sau alta este tolerată în lucrările de cercetare.

Astfel, conform studiului realizat de turnitin (2012) sunt identificate următoarele 10 tipuri de plagiat:

1. **Clona:** prezentarea sau transmiterea lucrării altui autor, cuvânt cu cuvânt, ca fiind propria lucrare.

2. **Copierea sau CTRL-C:** o parte din lucrare cuprinde fragmente semnificative de text dintr-o altă sursă necitată.

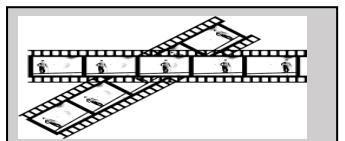
3. **Find-Replace:** schimbarea unor cuvinte și fraze, dar menținerea conținutului esențial/principal al sursei.

4. **Remix:** parafrizarea câtorva surse astfel încât conținutul lor să se potrivească.

5. **Reciclarea:** reutilizarea propriilor lucrări fără citare. Autoplagiatul

6. **Hibrid:** combinarea unor surse citate corect cu pasaje copiate (fără citare) într-o singură lucrare.

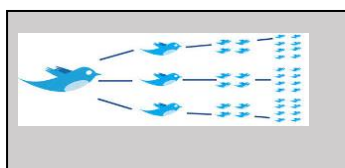
7. **Confuzie:** o lucrare care reprezintă un mix de materiale copiate din diferite surse fără citare corectă a acestora.

8. **Eroare:** o lucrare care include care nu există sau care nu conține informații corecte despre sursă.

9. **Agregat:** o lucrare care include citări corecte, dar lucrarea este lipsită de contribuții originale.

10. **Re-tweet:** o lucrare care include citări corecte, dar se apropie prea mult ca formulare și/sau structură cu textul original.

Astfel, având în vedere cele de mai sus, granița dintre realizarea unui plagiat (în oricare din formele sale) și elaborarea unei lucrări științifice care să respecte rigorile eticii și cercetării

academice este foarte „subțire”, având în vedere că, [pe bază de apreciere] folosirea unor definiții, sintagme, informații, considerate de către comunitatea academică ca făcând parte din fondul de noțiuni de bază sau din cunoașterea comună, nu este calificată drept plagiat.

2.2. Evidențe empirice și teoretice

Plagiatul voluntar sau involuntar se sancționează deoarece materialul asupra căruia se realizează plagiatul (o carte/un capitol/secțiune dintr-o carte/un articol/un curs/o altă lucrare [proprie sau a unui coleg]/o pagină de internet/etc.) este protejat prin intermediul mecanismelor dezvoltate pentru garantarea dreptului de autor. În mediul academic, tuturor participanților li se solicită elaborarea sau prezentarea unor lucrări originale, construite pe baza principiilor codului etic (SNSPA, 2006). Pentru exemplificarea celor prezentate în rândurile de mai sus, aducem în atenția cititorilor câteva exemple.

2.2.1. Exemplul nr. 1

Versiunea originală	[una din ...] Versiunile plagiate	[una din ...] Versiunile ne-plagiate
Apariția și dezvoltarea conceptului de management corespunde unde evoluții progresive a societății. Dacă anumite evoluții au fost rapide, nevoia de claritate a prezentării conduce la opoziția dintre o concepție tradițională și una modernă.	Dezvoltarea managementului corespunde unei evoluții a societății. Nevoia de claritate a prezentării conduce la opoziția dintre o concepție tradițională și una modernă, dacă anumite evoluții au fost rapide.	Managementul este un concept evolutiv, progresul societății determinându-i modelarea. În acest sens, Matei (2006:13) sugerează că prezentarea managementului „determină opoziția dintre o concepție tradițională și una modernă”.
Matei Lucica. 2006. Managemnt public, ed. a 2-a, Ed. Economică. București. p.13.	Motivație: 1. <i>autorul a schimbat doar câteva cuvinte și a schimbat structura propoziției originale;</i> 2. <i>autorul nu a citat sursa.</i>	Motivație: 1. <i>autorul prezintă textul original cu propriile sale cuvinte;</i> 2. <i>autorul folosește ghilimele atunci când folosește cuvintele autorului sursă și citează corect</i>

		<i>SURSA.</i>
--	--	---------------

Tabloul nr. 2: Comentariu exemplu plagiat
Sursa: Iancu, 2012

2.2.2. Exemplul nr. 2

Versiunea originală	[una din ...] Versiunile plagiate	[una din ...] Versiunile ne-plagiate
În contextul procesului de aderare la Uniunea Europeană, statele candidate din Europa Centrală și de Est au acceptat important pretențiile Comisiei cu privire la consolidarea administrativă, reformându-și instituțiile în sensul democratizării.	Statele candidate din Europa Centrală și de Est au acceptat formulările Comisiei „cu privire la consolidarea administrativă, reformându-și instituțiile în sensul democratizării”. O analiză a obiectivelor de reformă, așa cum sunt ele formulate în documentele strategice ale statelor candidate, arată o tendință puternică de achiesare.	Statele candidate din Europa Centrală și de Est au acceptat formulările Comisiei „cu privire la consolidarea administrativă, reformându-și instituțiile în sensul democratizării” (Iancu, 2012:153). O analiză a obiectivelor de reformă, așa cum sunt ele formulate în documentele strategice ale statelor candidate, arată o tendință puternică de achiesare.
Iancu Diana-Camelia. 2010. Uniunea Europeană și administrația publică. Ed. Polirom. Iași. p.153.	Motivație: <i>1. nu este suficient ca autorul să indice că o parte din text provine dintr-o altă sursă, fără a include și referința;</i> <i>2. în ultima parte a textului, autorul contribuie cu ideile sale, dar nu face o delimitare clară între acestea și textul original.</i>	Motivație: <i>1. autorul prezintă textul original folosind ghilimele și citează sursa;</i> <i>2. utilizarea referinței în cadrul textului facilitează identificarea, cu ușurință, din partea cititorului a sursei originale și permite delimitarea ideilor autorului de contribuțiile autorului sursă..</i>

Tabloul nr. 3: Comentariu exemplu plagiat
Sursa: autorul

3. Soluții

Pentru a găsi soluții și a contribui la îmbunătățirea actului academic este necesar să înțelegem că: (a) preluarea ideilor/teoriilor altei persoane fără referințe; (b) compilația de fragmente din mai multe surse fără referințe clare; (c) întrepătrunderea dintre fragmentele altor autori și munca proprie; (d) preluarea unui text, cu modificarea unor expresii/cuvinte/inversarea unor capitole/subcapitole/paragrafe/etc; (e) omiterea marcajelor clare de citare în text; (f) prezentarea/publicarea aceleiași lucrări la mai multe întâlniri; (g) utilizarea greșită și involuntară a materialelor/citatelor, din ignoranță și lipsit de intenție; (h) furnizarea de informații incorecte cu privire la sursele de citare / sursele bibliografice; (i) lipsa ghilimelelor de la citate etc constituie plagiat. Potrivit lui Park (2003, pp. 479-480) principalele motive pentru care se ajunge la o astfel de practică sunt:

- **lipsa reală de înțelegere:** unele persoane plagiază în mod neintenționat (invoulntar) deoarece nu sunt familiarizate cu modalitățile corecte de citare, parafrizare, utilizare a referințelor sau/și atunci când nu au o semnificație clară despre ceea ce reprezintă „cunoaștere comună”;
- **eficiența câștigului:** unele persoane plagiază pentru a obține o notă mai mare sau pentru a salva timp.
- **managementul defectuos al timpului:** unele persoane plagiază ca urmare a presiunii mari pentru încadrarea în termenele limită de predare a materialelor atribuite pentru realizare.
- **valorile personale/atitudinile:** unele persoane nu înțeleg motivele pentru care nu ar trebuie să plagieze.
- **sfidare:** pentru unele persoane, plagiatul este o modalitate de a-și arăta indiferența sau lipsa de respect față de autoritate/cursul urmat sau pentru că nu găsesc importante sau provocatoare sarcinile alocate.
- **atitudinile studenților față de profesori sau cursuri:** uneori plagiatul este comis deoarece studenții au o atitudine negativă față de activitățile pe care profesorii le propun. În acest caz, dezvoltarea unei relații de respect și încredere reciprocă este fundamentală.
- **negarea sau neutralizarea:** unele persoane nu recunosc acțiunea de plagiat sau identifică modalități pentru legitimarea acestora prin blamarea altor persoane.
- **tentațiile și oportunitățile:** pe măsură ce informația devine tot mai accesibilă prin intermediul internetului și a altor mijloace, plagiatul devine tot mai tentant și mai ușor.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013

Investește în oameni!

- ***lipsa de descurajare***: pentru unele persoane beneficiile plagiatului depășesc riscurile, în special atunci când acestea consideră că sunt puține șanse/nicio șansă pentru a fi descoperite, iar pedepsele în cazul descoperirii sunt simbolice sau lipsesc.

În aceste circumstanțe, înaintăm câteva soluții „culese” atât din cadrul materialelor didactice dezvoltate în cadrul Facultății de Administrație Publică (Iancu, 2012), cât și din alte studii orientate asupra acestei problematici (Wilhoit, 1994; Brandt, 2002; Howard, 2002; Miroiu, 2005, pp. 26-27; Indiana University; 2011; UBB, 2014) pentru evitarea plagiatului și respectarea normelor dreptului de autor și a eticii universitare. Principala regulă pentru evitarea plagiatului este respectarea normelor de redactare științifică a lucrărilor. Redactarea științifică impune indicarea corectă a surselor de documentare, extrase din bibliografia consultată pe parcursul cercetării. Prin citarea surselor originale, autorul recunoaște ideile, teoriile, metodele dezvoltate de alți autori și demonstrează că a citit cercetările respective. Potrivit aserțiunii lui Umberto Eco (2006, p.230) “a cita este ca și cum ai depune mărturie într-un process”.

Prin urmare, ne putem asigura că nu săvârșim un plagiat dacă respectăm pașii de mai jos, și anume:

- exprimarea cu propriile cuvinte și argumente a informațiilor obținute în urma documentării;
- folosirea corectă a unui sistem de citare, acceptat pe scară largă. De exemplu, stilul APA, disponibil pentru documentare la adresa (<http://www.apastyle.org/>, Harvard, http://www.swinburne.edu.au/lib/researchhelp/harvard_style.html), Chicago-Turabian, http://www.press.uchicago.edu/books/turabian/turabian_citationguide.html;
- folosirea ghilimelelor, ori de câte ori, se preia un text care aparține unui alt autor;
- indicarea sursei pentru imaginile/graficele/tabelele/desenele etc care aparțin altor autori/ai căror creatori nu sunteți;
- citarea corectă a surselor, chiar și pentru operele derivate (traduceri, adaptări etc);
- respectarea normelor de redactare a referințelor și bibliografiei folosite în documentare;
- renunțarea la fragmentele/paragrafele ale căror sursă nu poate fi indicată cu respectarea normelor de citare;
- delimitarea evidentă a fondului de documentare de propria muncă;
- acordarea unui grad de atenție sporită raportului dintre cercetarea documentară și contribuția personală;
- indicarea surselor de documentare în situația în care nu există certitudinea că informația aparține fondului de cunoaștere comună;

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013

Investește în oameni!

- renunțarea la textele pe care nu doriți să le citați ca atare și nici nu puteți să le reformulați sau atașați texte mai largi;
- renunțați la prezentarea ideilor prin repovestire.

Ca rezultat al asocierii documentării bibliografice și dezvoltărilor proprii, prezentul ghid urmărește ca cititorul să aibă un răspuns la întrebările de genul „Este grav să plagiezi?”, „Cum poate fi evitat plagiatul?”, „De ce să evit plagiatul?” și ca persoanele interesate, inclusiv studenții să facă apel la acest material ori de câte ori vor avea de elaborat lucrări științifice, atât în mediul universitar, cât și în afara lui. În ceea ce privește, însă, interogațiile, „cât de răspândit este fenomenul de plagiat?”, „care sunt mecanismele de control” sau „încotro se va îndrepta acest fenomen”, nu putem decât spera că cei interesați vor descoperi răspunsurile, cu mai multă ușurință de acum încolo.

3.1. Reguli minimale privind prezentarea surselor de documentare

Raportat la cele de mai sus, redactarea științifică impune respectarea drepturilor de autor, deci evitarea plagiatului. Indicarea corectă a surselor de documentare, extrase din bibliografia consultată pe parcursul cercetării este unul dintre mijloacele prin care se poate evita plagiatul. Prin citarea surselor originale, autorul recunoaște ideile, teoriile, metodele dezvoltate de alți autori și demonstrează că a citit cercetările respective. Potrivit aserțiunii lui Umberto Eco “a cita este ca și cum ai depune mărturie într-un proces” (Umberto, 2006, p. 230). Pot fi identificate diferite motivații pentru respectarea regulilor de citare, însă cele mai cunoscute și mai importante argumente în acest sens sunt (APA, 2010; University of Chicago, 2010):

- susținerea în fața oricărui cititor a faptului că autorul a parcurs literatura de specialitate și a înțeles paradigmele, problematicile dezbătute de autori consacrați în domeniul de cercetare;
- dovedirea parcurgerii unei bibliografii ample și complexe;
- distingerea între ideile preluate din literatura de specialitate și contribuția originală a autorului;
- ghidarea cititorilor către materialele folosite, către ideile citate în vederea aprofundării cunoștințelor, continuarea perspectivei de cercetare, clarificarea unor neînțelegeri, înțelegerea cercetării autorului citat;
- evitarea plagiatului și autoplajiatului.

În funcție de domeniul de cercetare, de-a lungul timpului, au fost consacrate mai multe stiluri de citare, considerent pentru care este recomandat să alegeți stilul de citare cel mai des folosit în revistele academice din domeniul de cercetare în care lucrați. Dintre cele mai cunoscute stiluri de

citare menționăm: Chicago-Turabian (*The Chicago Manual of Style*) folosit cu precădere pentru cercetările din aria științelor umaniste și a științelor sociale, Harvard (*Harvard Referencing style*) utilizat în general pentru studiile din domeniul științelor juridice, APA (*American Psychological Association*) întrebuițat în lucrările din domeniul științelor sociale și MLA (*Modern Language Association*), folosit în cadrul lucrărilor din sfera științelor umaniste.

Aceste stiluri au fost grupate în două mari categorii (Chelcea, 2000, p. 84):

- sistemul autor – număr, cel cu trimitere numerică la subsolul paginii;
- sistemul autor – dată, cunoscut și sub denumirea de stilul Harvard.

În continuare, nu vom aborda exhaustiv stilurile și regulile de citare, ci ne vom focaliza atenția asupra stilului APA, utilizat cu precădere pentru cercetările din sfera științelor sociale. Înainte însă, vom sublinia câteva aspecte cu privire la stilul Chicago-Turabian. Acesta include două subsisteme, și anume: (1) citările în cadrul textului și (2) citările cu note de subsol. Pentru stilul Chicago-Turabian, cu note de subsol, se face apel la diferite programe software pentru a facilita elaborarea și organizarea notelor de subsol, dar și a referințelor bibliografice. Dintre programele de software utilizate, cel mai comun este „word”, cu ajutorul meniului Insert/Reference/Footnote.

Stilul APA folosește sistemul autor-dată, care presupune inserarea între paranteze rotunde în cadrul textului a numelui autorului și a datei apariției lucrării. Pentru a cita părți specifice dintr-o anumită sursă se indică, de asemenea, pagina, capitoul, tabelul, figura, formula matematică etc. (APA, 2010, p. 179). În continuare sunt prezentate selectiv câteva reguli ale acestui stil.

Legendă:

- N – notă (citarea) în cadrul textului
- B - bibliografie

Cărți

Exemple:

1. N: *Carte cu autor unic*: (Alexandru, 2008, p. 28) sau Alexandru (2008).
2. B: Alexandru, I. (2008). *Tratat de administrație publică*. București: Editura Universul Juridic.
1. N: *Carte cu doi autori*: (Hirkpatrick & Parker, 2007, pp. 51-54) sau Hirkpatrick și Parker (2007).
2. B: Hirkpatrick, C., & Parker, D. (2007). *Regulatory impact assessment: towards better regulations?* UK: Edward Elgar Publishing.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013

Investește în oameni!

1. N: *Carte cu șase sau mai mulți autori*: (Johnson et al., 2005, p. 101) sau Johnson et al. (2005).
2. B: Johnson, L., Lewis, K., Peters, M., Harris, Y., Moreton, G., Morgan, B. et al. (2005). *How far is far?* London: McMillan.

Capitol (e) din cărți

Exemple:

1. N: *Capitol în carte editată*: (Matei, Matei, Stoian & Dogaru, 2011) sau Matei, Matei, Stoian și Dogaru (2011).
2. B: Matei, A., Matei, L., Stoian, O., & Dogaru, T-C. (2011). General Framework of Administrative Convergence Provided by the Reforms of National Public Administration in South Eastern. în A. Matei, & P. Grigoriou (eds.), *Administrative Convergence and reforms in South-Eastern European States. Analyses, models and comparative studies*, (pp. 101-134). Seria Online ASsee, South-Eastern European Administrative Studies, coordonator, Matei, Lucica, nr. 2, București: Editura Economică.

Lucrări fără autori nominalizați sau cu autor anonim

Exemple:

1. N: *Carte, Broșură, Raport cu autor ne-nominalizat*: (Comisia Europeană, 2013).
2. B: *Să înțelegem politicile Uniunii Europene. Cum funcționează Uniunea Europeană*. (2013). Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene.

Articole

Exemple:

1. N: *Articol cu autor unic*: (Pollack, 2001).
 2. B: Pollack, M. A. (2001). International Relations Theory and European Integration. *Journal of Common Market Studies*, 39 (2), 221-244.
-
1. N: *Articol în format electronic*: (Congleton, 2008).
 2. B: Congleton, R. (2008). The median voter model. *The Encyclopedia of public choice*, disponibil la adresa <http://rdc1.net/forthcoming/medianvt.pdf>. accesat la data 12 Februarie 2010.
-
1. N: *Articol în format electronic într-o bază de date*: (Goodsel, 2006).

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013

Investește în oameni!

2. B: Goodsell, C. T. (2006). A New Vision for Public Administration. *Public Administration Review*, 66 (4), 623-635 regăsit la adresa <http://www.jstor.org/> accesat la data 22 Februarie 2013

Documente oficiale naționale

Exemple:

1. N: *Raport de activitate, Publicații oficiale:* (INSSE, 2009).
2. B: Institutul Național de Statistică. (2009). *Anuarul statistic al României*. București: Editura INSSE.

Articole din ziare

Exemple:

1. N: *Articol de ziar cu autor unic:* (Lewis, 1995).
2. B: Lewis, A. (1995, 31 Iulie). The War Crimes Tribunal Works. *International Herald Tribune*, p. 5.

Citări indirecte

Exemple:

1. N: *Autor citat de către un alt autor:* (Dye, citat în Popescu 2006).
2. B: Popescu, G. L. (2006). *Administrație și politici publice*. București: Editura Economică.

Notă: Pentru mai multă rigurozitate se poate opta pentru următoarea formulă:

1. N: *Autor citat de către un alt autor:* (Dye, 1998 citat în Popescu 2006).
2. B: Dye, T. (1998). *Understanding Public Policy*. Upper Saddle River, N.J: Prentice Hall citat în Popescu, G. L. (2006). *Administrație și politici publice*. București: Editura Economică.

Având în vedere cele expuse mai sus, reținem că citarea trebuie să fie completă și să respecte regulile unui stil de citare. Deși, în practică se folosește adesea și formularea „op. cit.” pentru a doua citare a unei lucrări deja menționate se recomandă evitarea acestei practici, deoarece îl obligă pe cititor să se reîntoarcă la prima mențiune a respectivei opere. Cu privire la, organizarea bibliografiei, criteriul principal este ordonarea alfabetică a acestora în funcție de numele (nu prenumele) primului autor. Dacă avem lucrări cu autori anonimi se va organiza în funcție de „anonim” apreciat ca fiind numele autorului. Pentru lucrările fără autori nominalizați ordonarea se va face în funcție de prima litera din titlul lucrării respective. Tot pentru aspecte practice și din

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013

Investește în oameni!

considerente de fluiditate nu se recomandă împărțirea bibliografie în subdiviziuni, de forma, tratate, cărți, volume, articole de specialitate etc. Singura diferențiere este permisă între lucrări de specialitate și acte normative și documente strategice. În acest caz, sunt ordonate alfabetic, mai întâi lucrările de specialitate și apoi într-o subdiviziune distinctă, actele normative și documentele strategice. Site-urile formează și ele o subdiviziune a bibliografie, distinctă de cele două menționate mai sus.

Exemplu organizare bibliografie selectivă:

1. Lucrări de specialitate

Alexandru, I. (2008). *Tratat de administrație publică*. București: Editura Universul Juridic.

Hirkpatrick, C., & Parker, D. (2007). *Regulatory impact assessment: towards better regulations?* UK: Edward Elgar Publishing.

Matei, A., Matei, L., Stoian, O., & Dogaru, T-C. (2011). General Framework of Administrative Convergence Provided by the Reforms of National Public Administration in South Eastern. în A. Matei, & P. Grigoriou (eds.), *Administrative Convergence and reforms in South-Eastern European States. Analyses, models and comparative studies*, (pp. 101-134). Seria Online ASsee, South-Eastern European Administrative Studies, coordonator, Matei, Lucica, nr. 2, București: Economică.

Pollack, M. A. (2001). International Relations Theory and European Integration. *Journal of Common Market Studies*, 39 (2), 221-244.

2. Acte normative

Institutul Național de Statistică. (2009). *Anuarul statistic al României*. București: INSSE.

Bibliografie

- American Psychological Association. (2010). Publication manual of the American Psychological Association, a 6-a ediție. USA: Editura American Psychological Association, pp. 169 - 174;
- American Psychological Association. (2010). Publication manual of the American Psychological Association, a 6-a ediție, USA: Editura. American Psychological Association – Tutoriat disponibil la adresa [http://flash1r.apa.org/apastyle/basics/index.htm?__utma=185732729.1805924027.1361556325.1361556325.1361611761.2&__utmb=185732729.14.10.1361611761&__utmc=185732729&__utmz=185732729.1361556325.1.1.utmcsr=\(direct\)|utmccn=\(direct\)|utmcmd=\(none\)&__utmv=&utmk=222509467](http://flash1r.apa.org/apastyle/basics/index.htm?__utma=185732729.1805924027.1361556325.1361556325.1361611761.2&__utmb=185732729.14.10.1361611761&__utmc=185732729&__utmz=185732729.1361556325.1.1.utmcsr=(direct)|utmccn=(direct)|utmcmd=(none)&__utmv=&utmk=222509467).
- Brandt, D. S. (2002) Copyright's (not so) little cousin, plagiarism, *Computers in Libraries*, 22 (5), pp. 39–42.
- Chelcea, S. (2000). Cum să redactăm o lucrare de licență, o teză de doctorat, un articol științific în domeniul științelor socioumane, a 4-a ediție, București: Editura comunicare.ro, p. 84.
- Commission of the European Communities. (2007) *Green Paper: Copyright in the Knowledge Economy*, COM(2007) 161 final, Bruxelles: COM, disponibil online la adresa: http://ec.europa.eu/research/era/pdf/era_gp_final_ro.pdf (ultima accesare 11.04.2014).
- Coravu, R. (2013) Ce este plagiatul și cum poate fi prevenit (dacă se dorește). *Revista de Bibliologie și Știința Informării*, 24 (2), pp. 39-43.
- Council of the European Union. (2008) *Presidency Conclusions*, 7652/1/08REV, Bruxelles: CONCL, disponibil online la adresa: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%207652%202008%20REV%201> (ultima accesare 11.04.2014).
- European Commission. (2003) *Intellectual Property, Good Practice Guide*, Bruxelles: The European Commission, disponibil online la adresa: http://www.innovation.public.lu/catalogue-publications/propriete-intellectuelle/guides-legislations/Guide_LIIP_EN.pdf (ultima accesare 11.04.2014).
- Howard, R.M. (2002) Don't police plagiarism: just teach!, *Education Digest*, 67 (5), pp. 46–50.
- Iancu, D-C. (2012) Cum eviți plagiatul? în *Handouts SAE*, București: SNSPA.
- Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare, publicată în M. Of. nr. 505/4 iun. 2004.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013

Investește în oameni!

Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, publicată în M. Of. nr. 60/26 mart. 1996, cu modificările și completările ulterioare.

Miroiu, M. (coord), Bulai, A., Cutaș, D., Andreescu, L., & Ion, D. (2005) *Etica în universități. Cum este și cum ar trebui să fie: Cercetare și cod*, Proiect, București: Facultatea de Științe Politice, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Fundația Konrad Adenauer și Ministerul Educației și Cercetării, disponibil online la adresa http://www.edu.ro/index.php/rap_rez_desc_sitstat/2760, (ultima accesare 11.04.2014).

Park, C. (2003) In Other (People's) Words: plagiarism by university students—literature and lessons, *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 28 (5), pp. 471 – 488, DOI:10.1080/0260293032000120352.

Shafir, M. (2012) *Reguli antiplagiat Harvard* disponibil online la adresa <http://www.romaniacurata.ro/reguli-antiplagiat-harvard-2942.htm> (ultima accesare 11.04.2014).

SNSPA. (2006) *Codul Etic al Scolii Nationale de Studii Politice si Administrative*, disponibil online la adresa http://www.snsa.ro/sites/default/files/docs/cod_etica_0.pdf, (ultima accesare 11.04.2014).

Trustees of Indiana University. (2011) *Plagiarism: What It is and How to Recognize and Avoid It*, Bloomington: Writing Tutorial Services, disponibil online la adresa <http://www.indiana.edu/~wts/pamphlets/plagiarism.shtml>, (ultima accesare 11.04.2014).

Turnitin. (2012) *White Paper: The Plagiarism Spectrum*, produs de iParadigms, disponibil online la adresa http://pages.turnitin.com/plagiarism_spectrum.html (ultima accesare 11.04.2014).

UBB. (2014) *Ghid împotriva plagiatului*, disponibil online la adresa http://polito.ubbcluj.ro/scoaladoctorala/?page_id=214, (ultima accesare 11.04.2014).

Umberto, E. (2006) *Cum se face o teză de licență*. Iași: Editura Polirom.

University of Chicago. (2010). *The Chicago Manual of Style*, a 16-a ediție, Chicago: Editura University of Chicago Press, pp. 1693 – 1696.

Wilhoit, S. (1994) Helping students avoid plagiarism, *College Teaching*, 42 (4), pp. 161–165.